

Kwartalnik Badań Koniunktury

Nr 3/2021

Autorzy opracowania: Katarzyna Dębowska, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Andrzej Kubisiak, Paula Kukołowicz, Maciej Miniszewski, Anna Szymańska, Paweł Śliwowski, Piotr Ważniewski, Katarzyna Zybortowicz

SPIS TREŚCI

1. MIK – komponenty i konstrukcja
2. Wartości MIK – pomiary z III kwartału 2021 r.
3. Wyniki badań ankietowych przedsiębiorstw –
pomiary z III kwartału 2021
4. Aneks 1: Metodyka badań

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) - komponenty

MIK to syntetyczna miara znormalizowanych wskaźników prostych

Poszczególne komponenty nawiązują do pytań w ankiecie, a zagregowane odpowiedzi służą do wyznaczenia wskaźników prostych dotyczących: wartości sprzedaży, nowych zamówień, zatrudnienia, wynagrodzenia, mocy produkcyjnych, inwestycji, płynności finansowej przedsiębiorstw.

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) – sposób wyznaczania

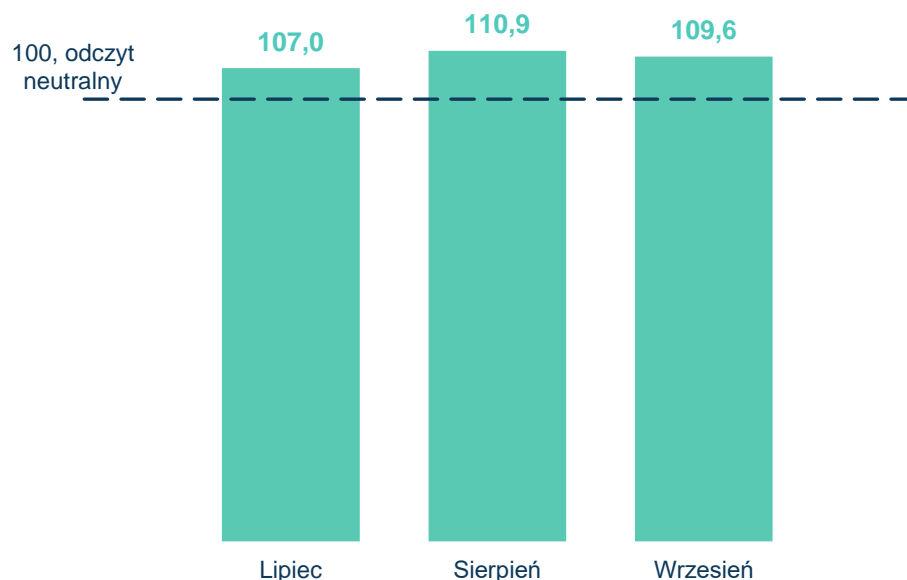

100 – punkt odniesienia, odczyt neutralny

<0;200> - przedział wartości MIK

Warstwę stanowi grupa przedsiębiorstw o tej samej wielkości (liczba zatrudnionych) i z tej samej branży.

MIK – comiesięczne zestawienie

109,6 pkt. wyniósł wrześniowy MIK

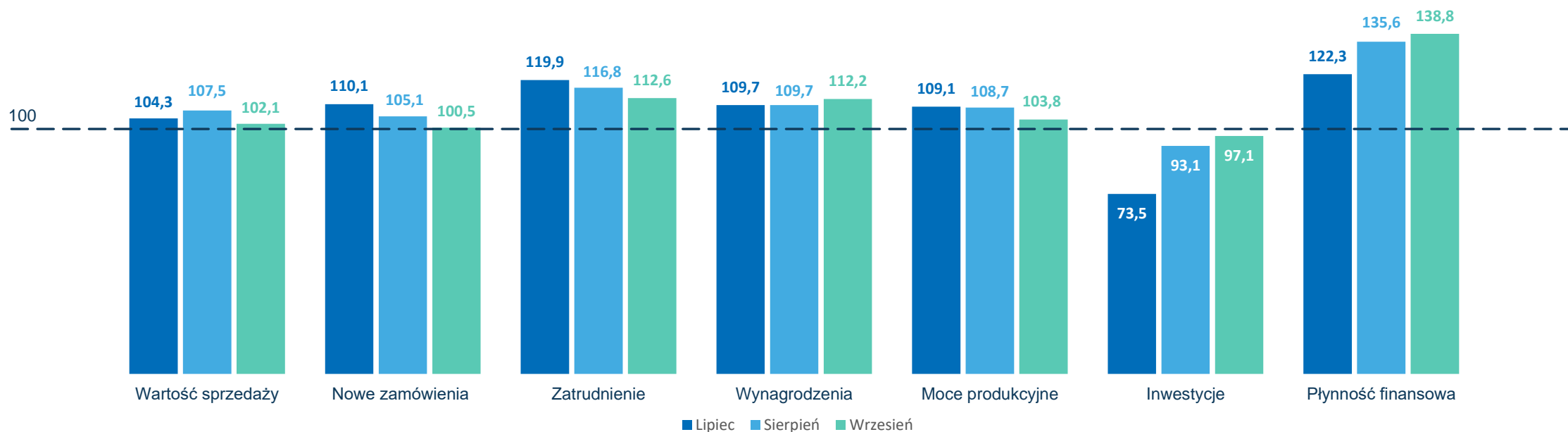
Miesięczny Indeks Koniunktury **spadł o 1,3 pkt. względem poprzedniego miesiąca**. Mimo to, w trzecim kwartale odczyty utrzymały się powyżej poziomu neutralnego. Wrześniowy odczyt jest nieco niższy względem sierpniowego, ale w porównaniu do odczytu lipcowego widać wzrost o 2,6.

Wrześniowy MIK nadal wypada korzystnie (9,6 pkt. powyżej wartości neutralnej) mimo, że widzimy niewielki spadek względem poprzedniego miesiąca. Może to świadczyć o trendzie stabilizacji warunków koniunktury gospodarczej, ale też nie należy się spodziewać w najbliższym czasie spektakularnych wzrostów MIK. Z reguły czas powakacyjny, wchodzenie w okres jesieni w naturalny sposób tonują optymistyczne nastroje. Poza tym ciągle grozi czwarta fala pandemii – słabsze restrykcje obniżają rygor sanitarny i sprzyjają wzrostowi zakażeń.

MIK – według komponentów

Niewielki spadek pozytywnych nastrojów dotyczył szczególnie wartości sprzedaży, liczby nowych zamówień oraz mocy produkcyjnych

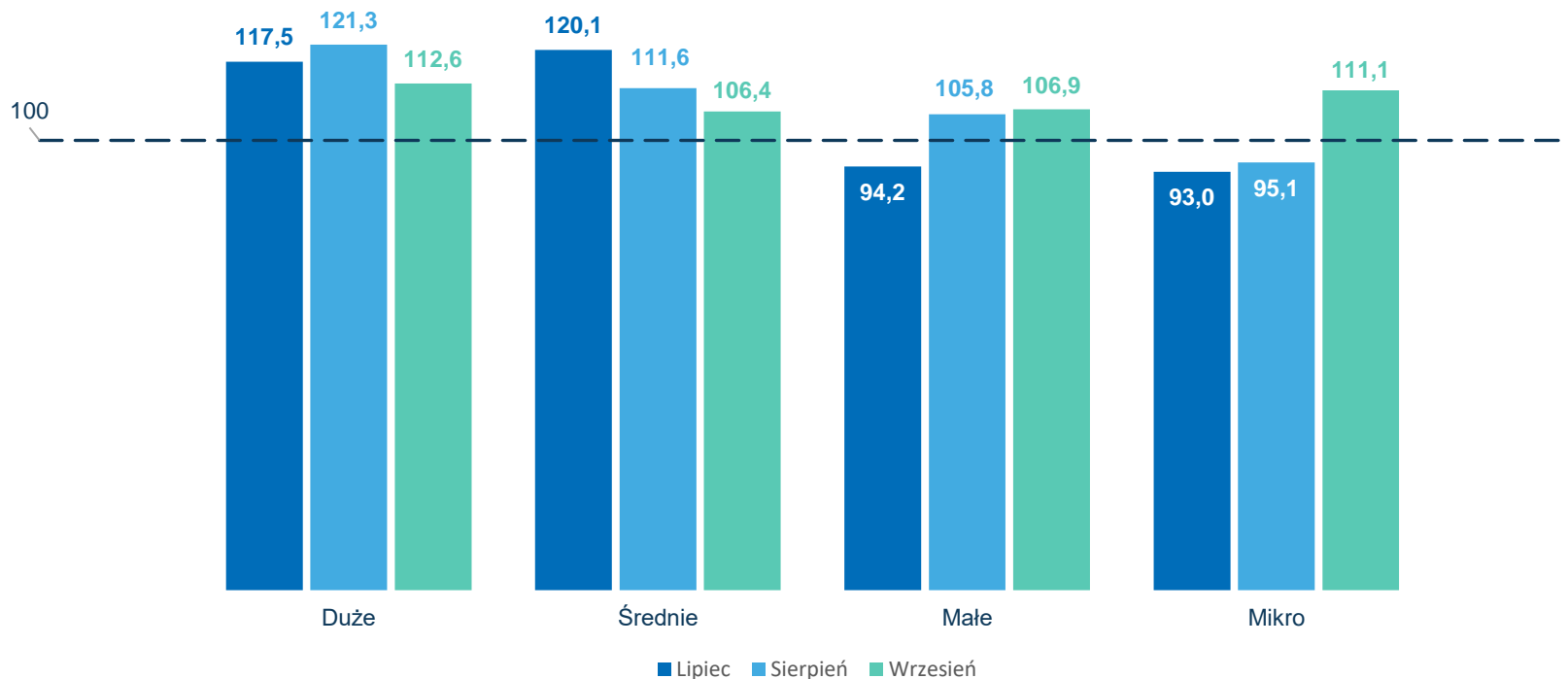
Są to jednocześnie komponenty, w których **odczyt wrześniowy był najniższy w porównaniu do poprzednich miesięcy III kwartału**. Jednocześnie spadek był na tyle niewielki, że odczyty w tych trzech komponentach nadal przekraczają wartość neutralną. Uwagę przyciąga wzrost płynności finansowej, jej wskaźnik w trzecim kwartale wypadł najlepiej ze wszystkich komponentów. **Nadal najgłębiej wypada odczyt dotyczący inwestycji**. W przypadku tego komponentu poziom neutralny, jak dotąd nie został przekroczony.

MIK – według wielkości przedsiębiorstw

Wrześniowy MIK najkorzystniej wypada w firmach dużych oraz mikro

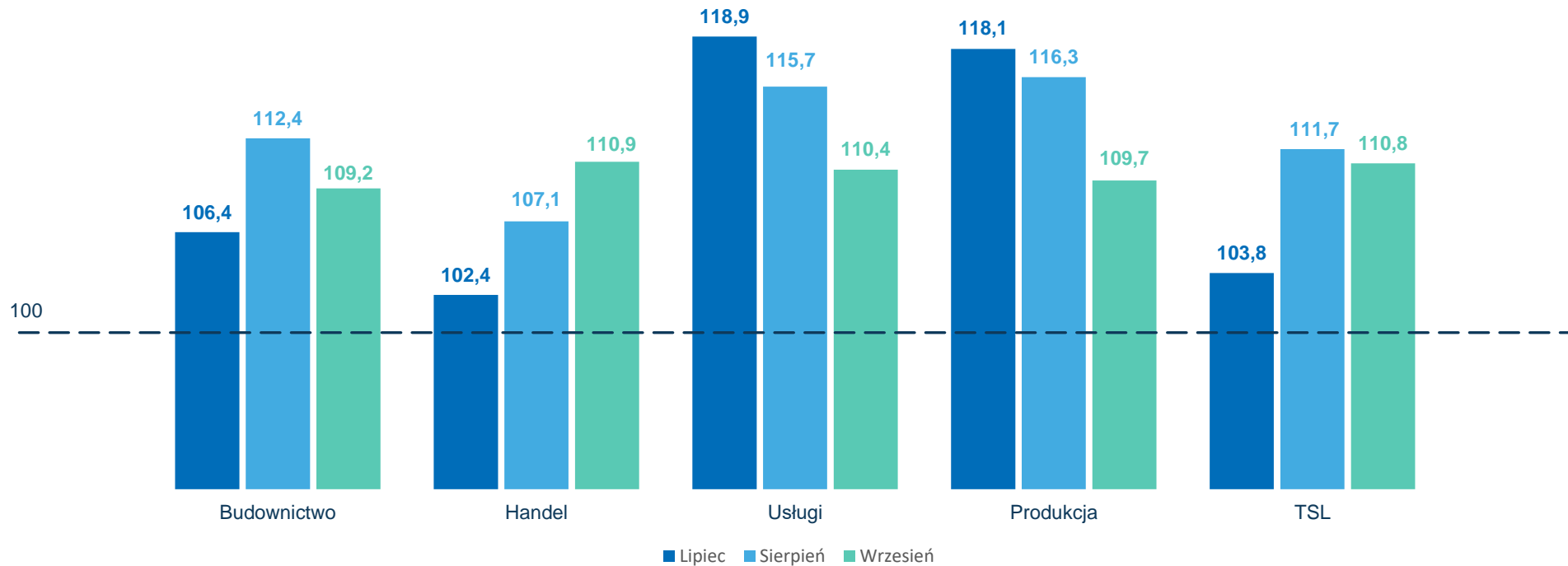
Mimo niewielkiego pogorszenia ogólnego wskaźnika MIK we wrześniu, wszystkie firmy przekroczyły poziom neutralny. Interesująca jest sytuacja mikrofirm, które zarówno w lipcu, jak i sierpniu nie przekraczały wartości neutralnej, a tym razem osiągnęły najwyższy przyrost wartości wskaźnika m/m (+16 pkt.). Poza tym, w przypadku tych firm od lutego do maja MIK był niższy od odczytu w styczniu. Przepuszczamy, że mikrofirmy zaczynają coraz lepiej sobie radzić w warunkach niepewności i niestabilności gospodarek po-covidowych.

MIK – według branż

We wrześniu MIK wyrównał we wszystkich branżach

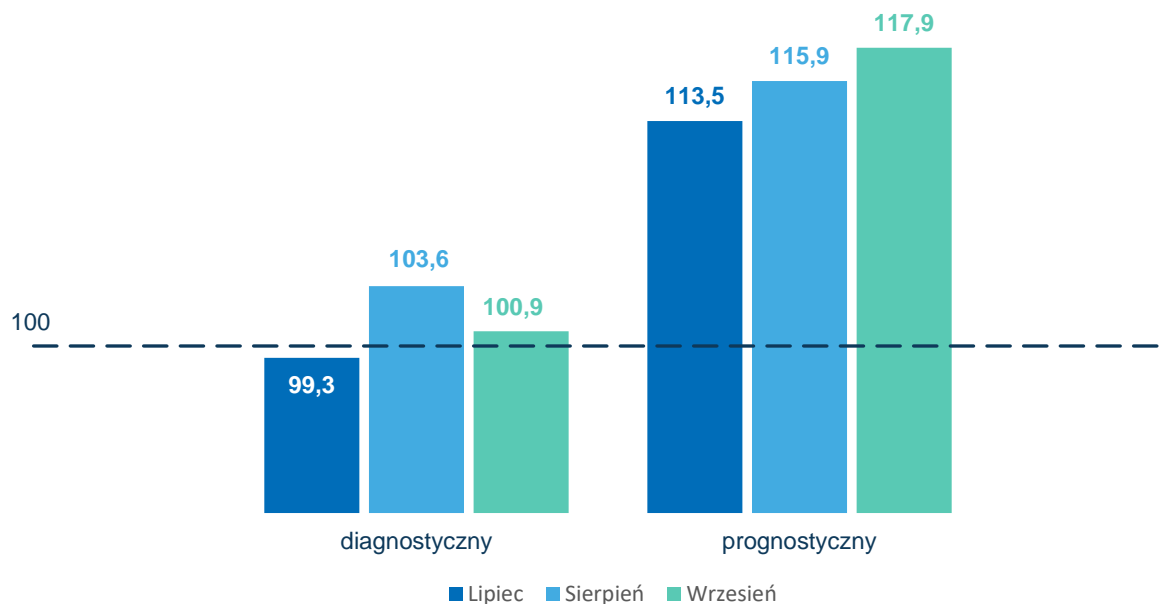
Wrześniowy MIK we wszystkich badanych sektorach za wyjątkiem handlu wypada gorzej niż w sierpniu. W przypadku handlu wartość wskaźnika wzrosła o 3 pkt. m/m. Natomiast wyraźnie widać, że następuje wyrównanie nastrojów koniunktury we wszystkich branżach, co może świadczyć o pewnej ogólnej stabilizacji gospodarczej.

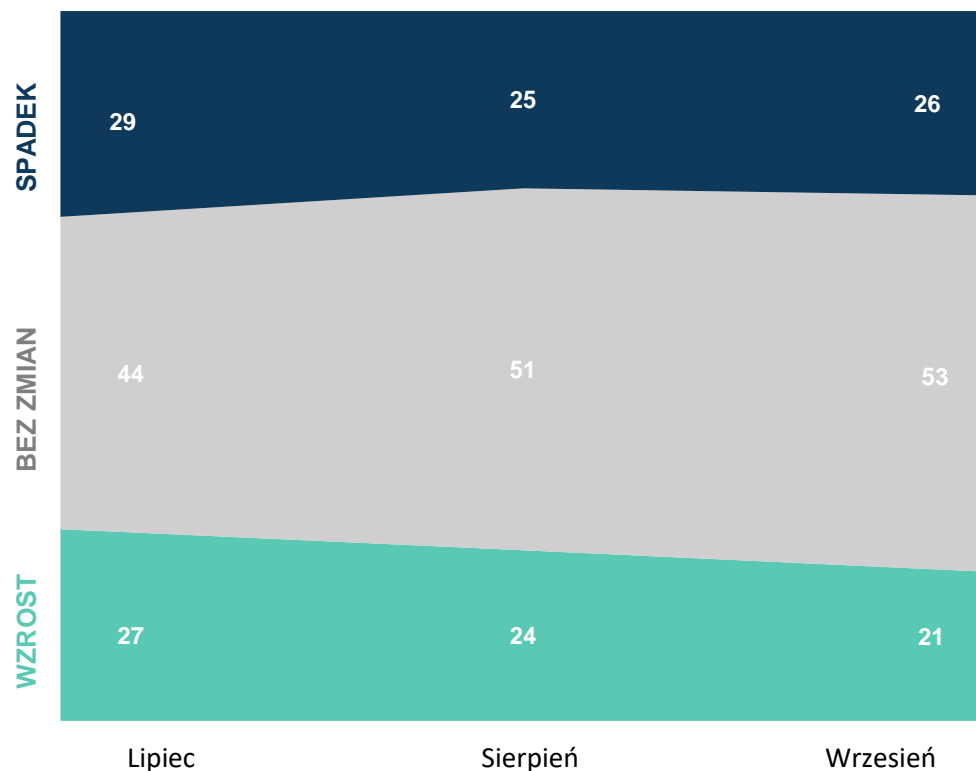
MIK – diagnostyczny i prognostyczny

Przedsiębiorcy z nadzieją patrzą w przyszłość

Mimo pewnego pogorszenia, wynik indeksu diagnostycznego we wrześniu uplasował się nieco ponad odczytu neutralnego (100,9 pkt.). Indeks diagnostyczny wyznaczony na podstawie aktualnej wartości sprzedaży, liczby nowych zamówień, mocy produkcyjnych oraz poziomu inwestycji w porównaniu do sierpnia spadł o 3,6 pkt. Z kolei wynik indeksu prognostycznego wyznaczony na podstawie ocen planowanej wielkości sprzedaży, zatrudnienia, wynagrodzeń pracowników oraz oceny płynności finansowej, we wrześniu wyniósł 117,9 pkt. i jest to najwyższy odczyt w III kwartale (+2 pkt. względem sierpnia i +4,4 pkt. względem lipca). Wygląda na to, że **przedsiębiorcy coraz optymistyczniej postrzegają przyszłą koniunkturę gospodarczą.**

Zmiany łącznej wartości sprzedaży w III kw. 2021 r.

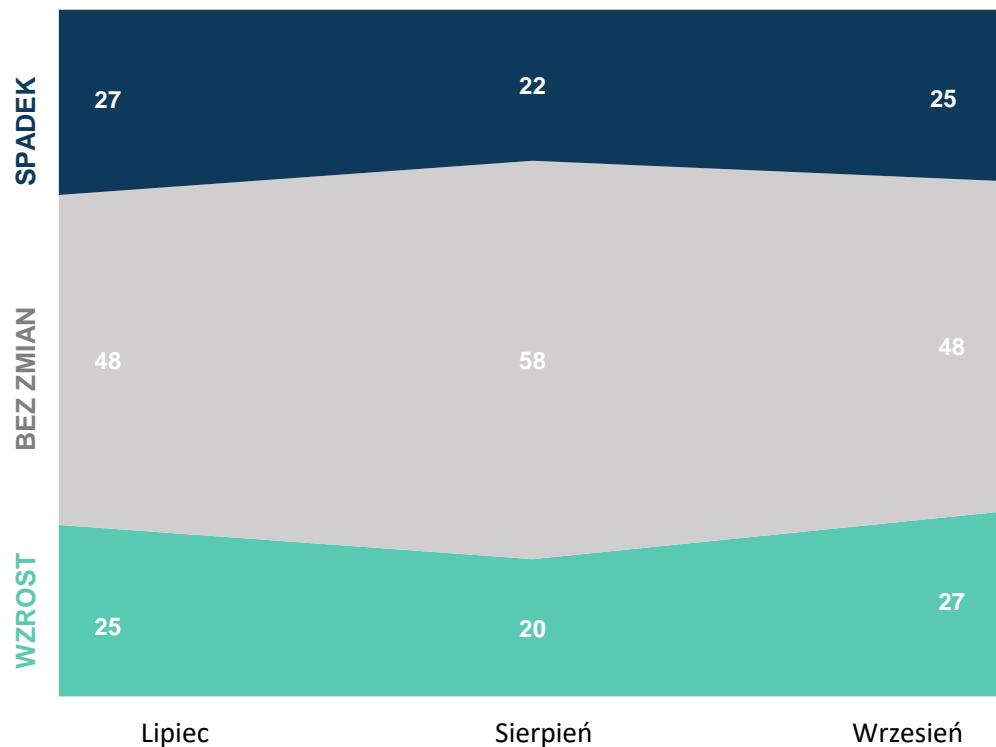

Widoczne jest nieznaczne pogorszenie wartości sprzedaży m/m

We wrześniu udział przedsiębiorstw deklarujących wzrost sprzedaży zmniejszył się o 3 p.p. m/m do poziomu 21 proc. Jednocześnie o 1 p.p. m/m wzrósł udział firm odnotowujących spadki. Na tle deklaracji z poprzedniego kwartału widać poprawę sytuacji, co wiąże się z całkowitym odmrożeniem gospodarki i realizacją przez konsumentów odłożonego popytu.

Mimo spowolnienia wzrostu wartości sprzedaży pod koniec kwartału, III kwartał 2021 r. jest zdecydowanie najkorzystniejszym od początku roku. Szczególnie optymistycznie prezentuje się zmniejszenie się deklaracji o spadku wartości sprzedaży w porównaniu z poprzednimi kwartałami.

Przewidywane zmiany łącznej wartości sprzedaży w III kw. 2021 r.

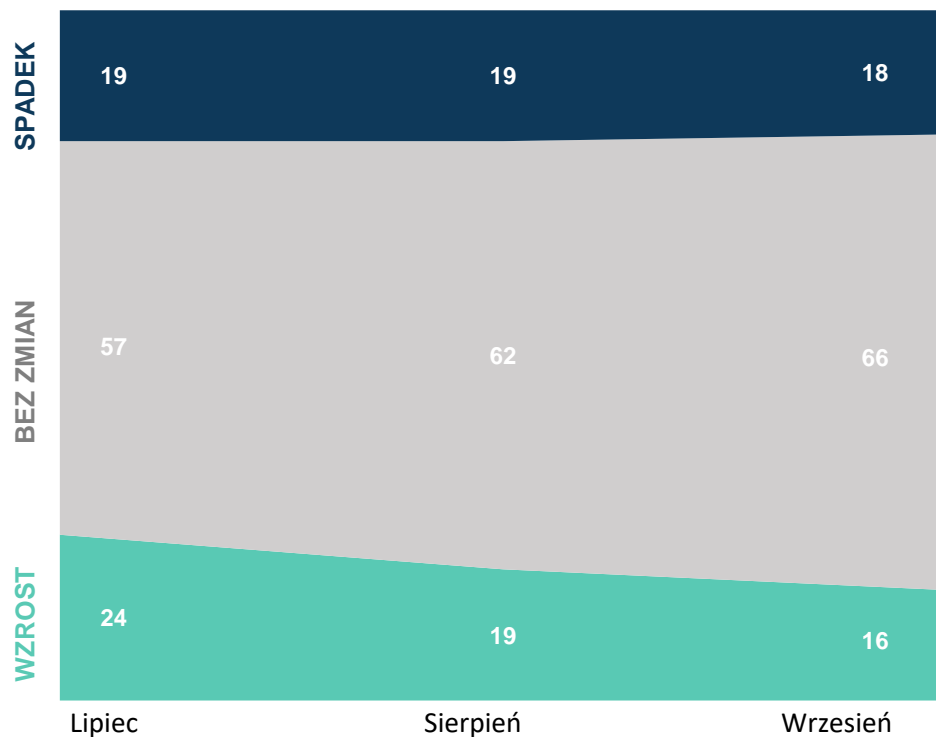

Przedsiębiorstwa przewidują wzrost sprzedaży w kolejnych miesiącach

W trzecim kwartale przewidywania przedsiębiorców dotyczące kolejnego miesiąca we wszystkich pomiarach były zbliżone. Pod koniec kwartału nieco wzrósł udział firm przewidujących wzrosty (o 7 p.p. m/m), jak i spadki (o 3 p.p. m/m).

W III kwartale widoczna jest stabilizacja przewidywań przedsiębiorców dotyczących przyszłej sprzedaży. Stopniowy wzrost liczby nowych przypadków COVID-19 rodzi jednak ryzyko ponownego wprowadzenia ograniczeń. Może to skłaniać przedsiębiorców do większego pesymizmu w szacowaniu wartości przyszłej sprzedaży.

Zmiana liczby nowych zamówień w III kw. 2021 r.

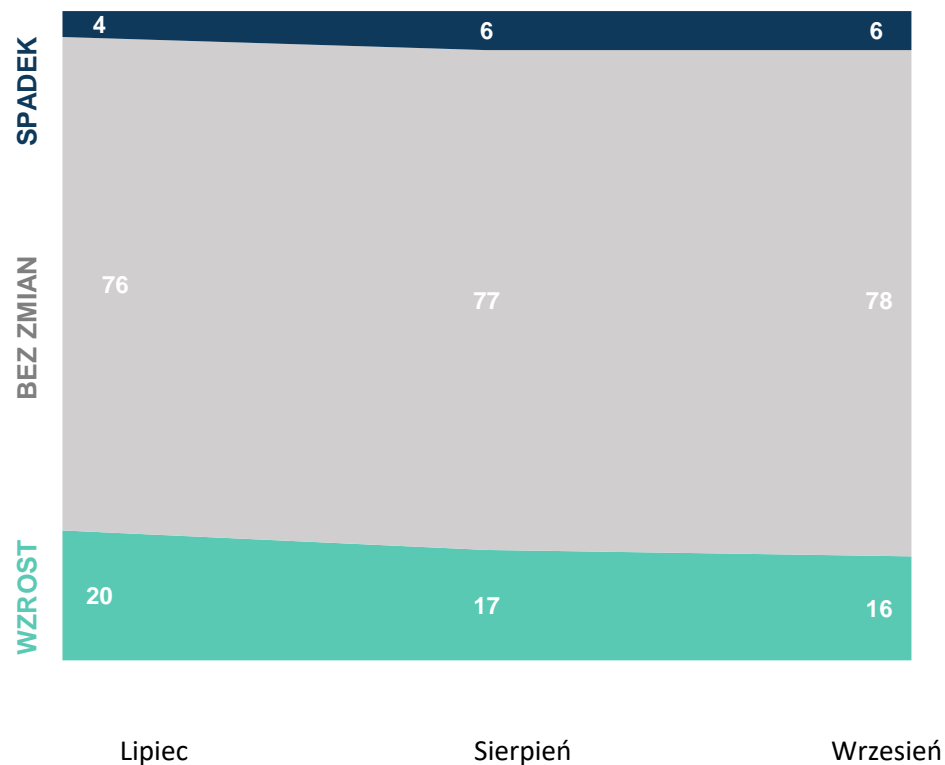

Zmiana liczby nowych koreluje ze zmianami wartości sprzedaży

Z miesiąca na miesiąc coraz mniej firm deklarowało wzrost liczby nowych zamówień – we wrześniu udział deklaracji o wzroście spadł o 8 p.p. w porównaniu do lipca. Jednocześnie najbardziej zwiększył się udział deklaracji o braku zmian liczby zamówień – do 66 proc. we wrześniu, co stanowi wzrost o 9 p.p. w porównaniu do lipca. Udział firm ze spadkiem liczby nowych zamówień był stabilny w czasie.

Zmiany w liczbie nowych zamówień wykazują tendencję podobną do zmian w wartości sprzedaży. Oczekujemy, że w kolejnym kwartale może nastąpić dalszy spadek udziału przedsiębiorstw notujących wzrost liczby nowych zamówień, gdyż może się pojawić konieczność ponownego wprowadzenia ograniczeń w działalności gospodarczej.

Planowane zatrudnienie na najbliższe trzy miesiące

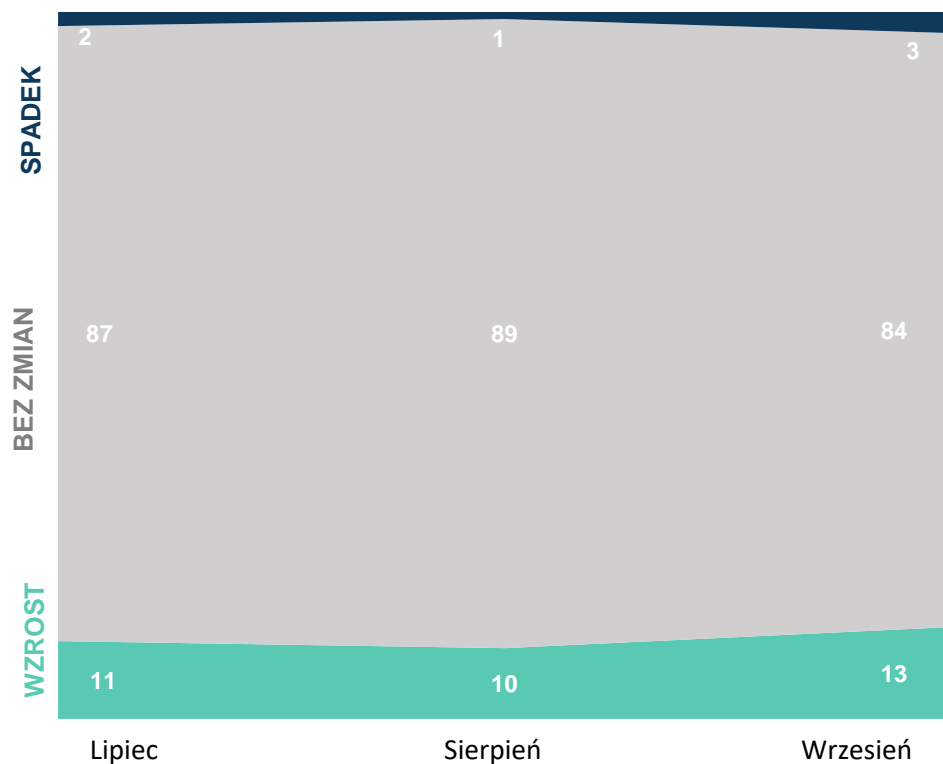

Sytuacja na rynku pracy nieznacznie się pogorszyła

Podobnie jak w poprzednich kwartałach zdecydowana większość firm (77 proc.) pod koniec III kwartału deklaruje utrzymanie zatrudnienia. Powoli spada natomiast odsetek firm planujących wzrost zatrudnienia (o 4 p.p. od początku kwartału). Odsetek firm, które chcą zwalniać pracowników nieznacznie się zwiększył (o 2 p.p. od początku kwartału).

Można się spodziewać, że sytuacja na rynku pracy pozostanie stabilna. Przedsiębiorcy nawet w I kwartale 2021 r. nie planowali drastycznych cięć zatrudnienia. Wydaje się, że obecnie w razie konieczności ograniczenia działalności również skupią się na utrzymaniu zatrudnienia, ograniczając jednak przyjęcia nowych pracowników.

Planowane wynagrodzenie na najbliższe trzy miesiące

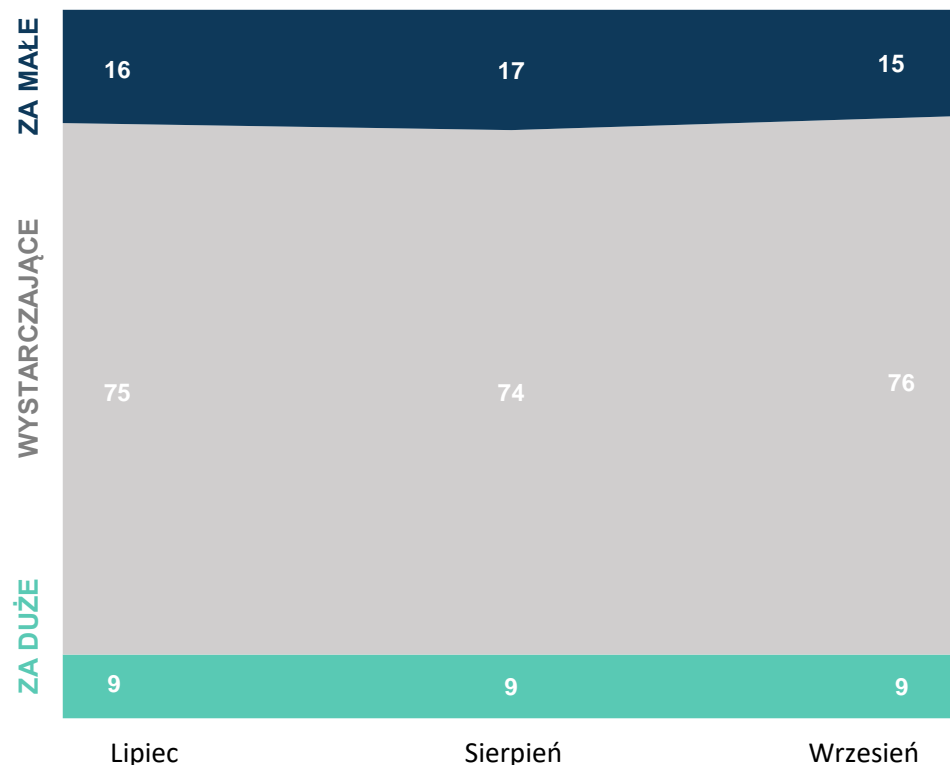

Więcej firm chce podnosić niż zmniejszać wynagrodzenia pracowników.

Aż 85 proc. firm deklarowało planowane utrzymanie wynagrodzeń. We wrześniu udział firm deklarujących wzrost wynagrodzeń wzrósł o 3 p.p. m/m do poziomu 13 proc. Tylko 3 proc. firm zakłada możliwe obniżki.

Dane z III kwartału wskazują na stabilizację na rynku pracy. Możliwy jest dalszy wzrost wynagrodzeń w związku z ciągle rosnącą inflacją, która latem osiągnęła rekordowe wartości w porównaniu z poprzednimi kilkoma latami.

Ocena stanu mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc

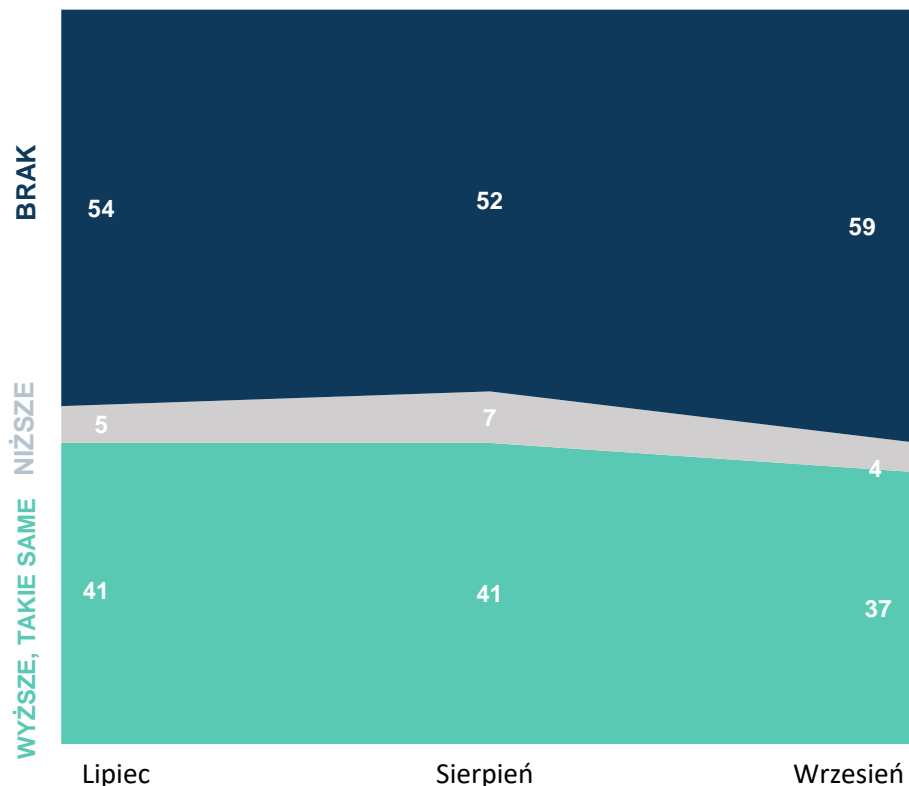

Większość przedsiębiorstw ma wystarczające moce produkcyjne

Ponad trzy czwarte firm (76 proc.) we wrześniu zadeklarowało posiadanie wystarczających mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc (to najwyższy wynik od początku 2021 r.) Ponadto więcej firm deklaruje posiadanie zbyt małych mocy produkcyjnych niż zbyt dużych (15 proc. w porównaniu do 9 proc.).

Duży udział deklaracji o wystarczających mocach produkcyjnych na najbliższy miesiąc jest związany z wyhamowaniem tendencji wzrostowej w liczbie nowych zamówień i wartości sprzedaży.

Wydatki inwestycyjne firm

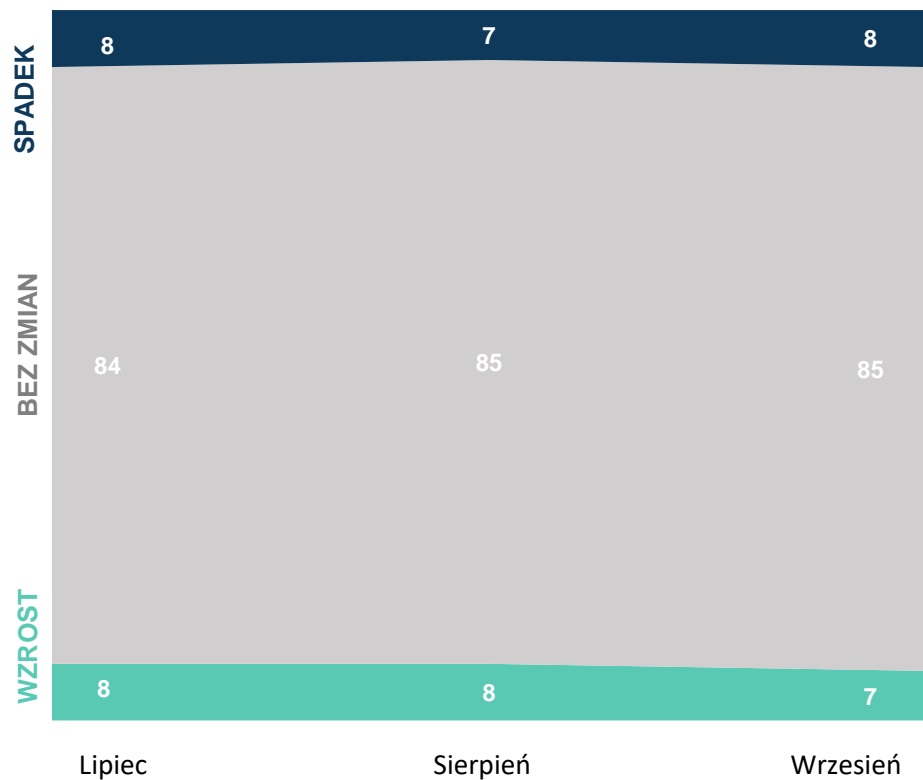

Większość polskich firm nadal nie inwestuje

Udział firm, które nie poniosły żadnych wydatków inwestycyjnych jest jednym z najwyższych od początku roku (59 proc.). Z kolei odsetek firm, które zmniejszyły wydatki inwestycyjne jest jednym z najniższych i wynosił we wrześniu 4 proc. Lekko zmniejszył się też udział przedsiębiorstw, które utrzymały lub zwiększyły wydatki inwestycyjne (do 37 proc.) we wrześniu.

Zmiany w poziomie wydatków inwestycyjnych firm w III kwartale były zbliżone do sytuacji z II kwartału. Jednocześnie wydatki inwestycyjne nadal pozostają najstarszym komponentem MIK. Niechęć do większej aktywności inwestycyjnej może wynikać z obaw przed kolejnymi ograniczeniami w działalności gospodarczej w związku z COVID-19.

Poziom finansowania zewnętrznego

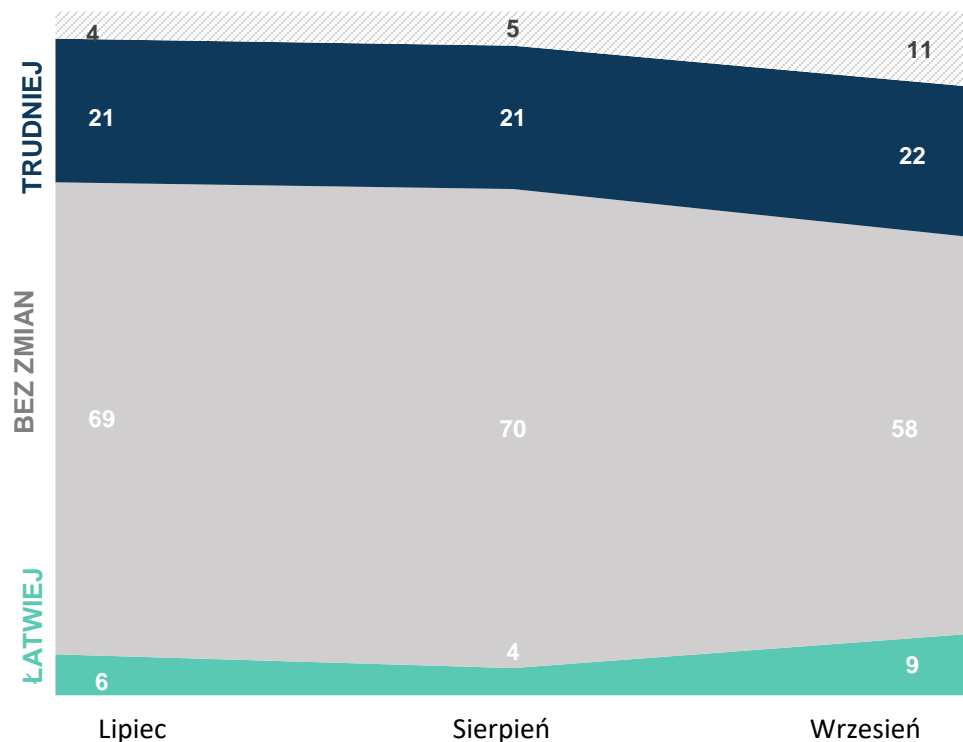

Poziom finansowania zewnętrznego pozostaje stabilny

Od lutego 2021 ro. ponad 80 proc. firm wskazywało, że poziom ich finansowania zewnętrznego pozostaje bez zmian.

Dane wskazują na stabilizację w zakresie finansowania zewnętrznego dla firm. Być może w związku ze słabą aktywnością inwestycyjną firm, przedsiębiorstwom wystarcza korzystanie z własnego kapitału. Dużą rolę może też odgrywać niepewność gospodarcza i rosnąca inflacja.

Dostęp do finansowania zewnętrznego

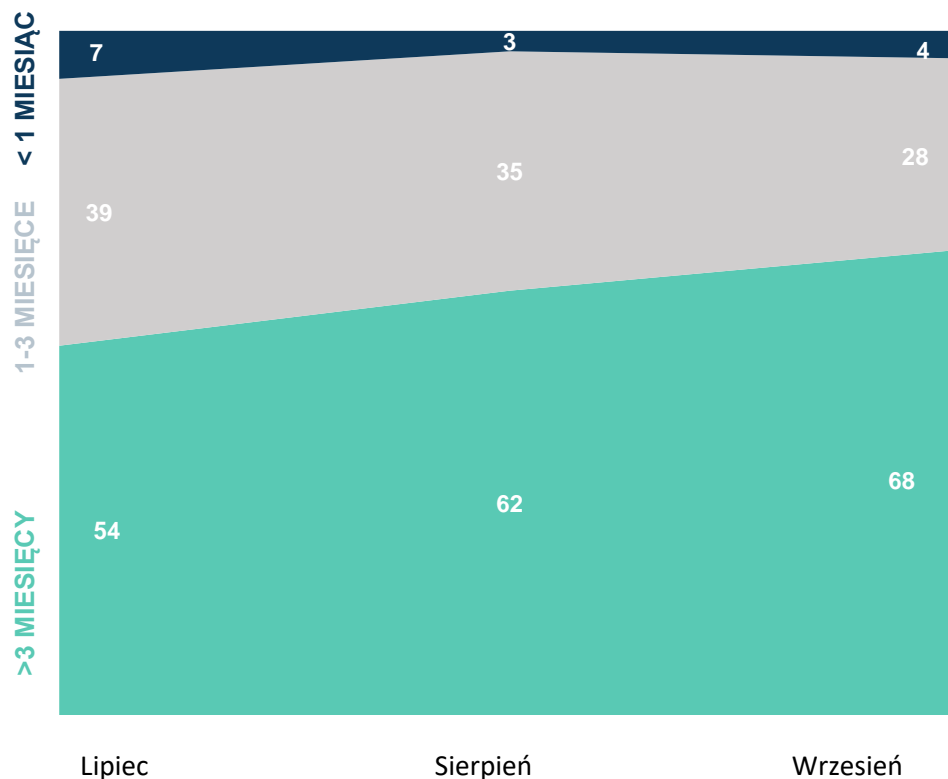

Co piąta firma nadal doświadcza trudności z dostępnością do finansowania zewnętrznego

We wrześniu w stosunku do czerwca o 11 p.p. (do 58 proc.) spadł udział firm, które nie doświadczyły zmian w dostępie do finansowania zewnętrznego. Na wzrost trudności narzekąo mniej firm niż w poprzednim kwartale (22 proc.), a ułatwienie dostępu dostrzegło we wrześniu 9 proc. firm, czyli najwięcej od rekordowego odczytu w styczniu 2021 r. (27 proc.).

Dostęp do finansowania zewnętrznego uległ lekkiej poprawie w porównaniu z poprzednim kwartałem. Być może zachęci to firmy do większej aktywności inwestycyjnej w kolejnym kwartale, o ile nie zostaną wprowadzone restrykcyjne ograniczenia działalności gospodarczej.

Ocena płynności finansowej firmy

Płynność finansowa firm coraz lepsza

Pod koniec III kwartału rekordowo dużo firm (68 proc. – najwyższy udział od początku roku) dysponowało środkami na funkcjonowanie na rynku powyżej 3 miesięcy. Jednocześnie odsetek firm deklarujący środki wystarczające najwyżej na miesiąc był bardzo niski – jedynie 4 proc.

W trzecim kwartale firmy najlepiej w tym roku oceniały swoją płynność finansową. Może to być skumulowany efekt pomocy w ramach Tarczy Antykryzysowej, jak i zwiększonego popytu konsumenckiego w okresie wakacyjnym w wielu branżach.

Miesięczny Indeks Koniunktury spadł po raz pierwszy od czerwca. Mimo to wrzesień przyniósł drugi najwyższy odczyt MIK w tym roku. Podobne sygnały - obrazujące wytracanie dynamiki pokryzysowych wzrostów przy utrzymującym się wysokim poziomie wskaźników - widać w innych badaniach koniunktury w Polsce i na świecie. Jedną z głównych przyczyn tego stanu są bariery podażowe. Niski poziom zaszczepienia obywateli państw azjatyckich sprawia, że tamtejsze rządy wciąż sięgają po restrykcje w odpowiedzi na lokalne wzrosty zakażeń. Utrudnia to działanie sektorów produkcyjnego i transportowego w tamtym regionie, a to z kolei pogarsza sytuację i tak już rozchwianych światowych łańcuchów dostaw. Firmy w Polsce, podobnie jak w Europie, borykają się z brakami półproduktów, podzespołów czy rekordowo wysokimi cenami surowców. W niektórych branżach, takich jak budownictwo i TSL, wciąż widać również wyzwania związane z lukami kadrowymi.

Na uwagę zasługuje fakt, że wzrost MIK odnotowaliśmy wyłącznie w sektorze handlu. Może to być związane z sezonowymi zmianami zachowań konsumenckich. Dane o mobilności ludzi czy ruchu samochodów pokazują stopniowy powrót z wakacji, a co za tym idzie przesunięcie wydatków z usług turystycznych, rekreacyjnych czy gastronomicznych do handlu, co podnosi popyt w księgarniach, sklepach odzieżowych, sklepach z elektroniką, ale też budowlanych i z wyposażeniem wnętrz.

Pozostaje pytanie, czy wrześniowy odczyt indeksu to tylko znak chwilowego uspokojenia trendu, widocznego we wcześniejszych odbiciach pokryzysowych, czy też zapowiedź poważniejszych problemów. Wiele zależy będzie od tego, jak, wobec relatywnie niskiego w skali Europy poziomu zaszczepienia, przyrastać będzie liczba jesiennych zachorowań na koronawirusa i jakie restrykcje zostaną wprowadzone. Obserwacje z obszarów, w których wariant Delta wcześniej spowodował istotne wzrosty zachorowań pozwalają postawić tezę, że następuje stopniowe oderwanie liczby zachorowań od zmian zachowań konsumentów, a co za tym idzie nastrojów firm. Jednak wciąż niski poziom zaszczepienia Polaków jest dużym ryzykiem dla gospodarki.

Wyniki wrześniowego MIK potwierdzają nasze wcześniejsze oczekiwania dotyczące stabilizacji sytuacji firm po szybkim odbiciu z połowy tego roku. Firmy coraz częściej deklarują utrzymanie poziomu sprzedaży z poprzedniego miesiąca, a także wskazują na stabilizację i bezpieczeństwo sytuacji finansowej. Coraz więcej przedsiębiorstw deklaruje wystarczające, do zaspokojenia bieżących zamówień, moce produkcyjne.

Poprawiająca się sytuacja finansowa pozwala większej liczbie firm planować podwyżki w odpowiedzi na rosnącą presję płacową. Ta z kolei jest wynikiem trudniejszej, z punktu widzenia pracodawców, sytuacji na rynku pracy: niski poziom bezrobocia oraz mniejsze obawy o najbliższą przyszłość zachęcają pracowników do poszukiwania lepiej płatnych miejsc pracy. W podobnym kierunku działa także wysoki poziom inflacji.

Z optymizmem patrzymy na stabilnie rosnący komponent inwestycyjny indeksu, choć wciąż, jako jedyny, nie przekroczył on jeszcze poziomu neutralnego. Poprawiająca się ogólna sytuacja gospodarcza oraz stabilizacja sytuacji finansowej na dobrym poziomie powinny sprzyjać wzrostowi aktywności inwestycyjnej. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na rosnący odsetek firm deklarujących poprawę dostępu do finansowania, co jest dobrą informacją. Z drugiej strony, niepokojący jest wysoki odsetek firm budowlanych deklarujących pogorszenie dostępu do finansowania. Może to ograniczać możliwości realizacji niektórych inwestycji.

Comiesięczny monitoring nastrojów polskich przedsiębiorstw - Metodyka badań

Główne punkty metodyki badań:

- Wszystkie prezentowane zostały opracowane na podstawie badań przedsiębiorstw realizowanych na początku każdego miesiąca od stycznia 2021 r. na zlecenie PIE i BGK.
- Przeprowadzenie comiesięcznych badań ankietowych przy użyciu techniki CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) na losowo-kwotowej próbie 500 przedsiębiorstw, w 4 kategoriach wielkości i 5 sektorach branżowych.
- Wnioskowanie o populacji polskich przedsiębiorstw przy poziomie ufności 0,95 z błędem szacunku 4%.
- Pomiar w pierwszym tygodniu każdego miesiąca.
- Wyniki podawane publicznie przez PIE i BGK w drugim tygodniu miesiąca, ok. 10 dnia każdego miesiąca.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Bank Gospodarstwa Krajowego to państwowy bank rozwoju – jedyna taka instytucja w Polsce. Bank aktywnie wspiera rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Realizując strategiczne projekty rozwojowe finansuje m.in. największe inwestycje infrastrukturalne, zwiększa dostęp Polaków do mieszkań oraz pobudza przedsiębiorczość polskich firm w kraju i za granicą. Jest inwestorem w funduszach, których aktywami zarządza Polski Fundusz Rozwoju. Pracownicy banku mają wysokie kompetencje w realizacji projektów służących rozwojowi kraju. Dbając o zrównoważony rozwój kraju, Bank jest obecny w każdym regionie Polski. W 2018 r. rozpoczął ekspansję, otwierając przedstawicielstwa zagraniczne, które dziś działają już w Brukseli, Frankfurtie i Londynie. BGK ma unikalne doświadczenie w finansowaniu, inwestowaniu, udzielaniu poręczeń i gwarancji oraz dystrybucji funduszy unijnych. Odgrywa znaczącą rolę w realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która jest kluczowym dokumentem w polityce gospodarczej Polski. Podstawą działalności BGK jest odpowiedzialny, etyczny i zrównoważony biznes, dlatego Bank podejmuje szereg inicjatyw promujących przedsiębiorczość, innowacje, ekologię oraz uczciwe traktowanie pracowników, partnerów i klientów